

LA RESISTÈNCIA SINDICAL DOCENT UNIVERSITÀRIA A L'AMÈRICA LLATINA

Per Daniel Ricci³⁸

Com tots sabem, malauradament la nostra Amèrica Llatina pateix una nova onada de processos neoliberals-conservadors.

A diferència del segle passat, en què aquests processos s'instal·laven via colps institucionals amb dictadures militars, l'actual dreta llatinoamericana arriba al govern per la via electoral amb una àmplia legitimació pública. I ho aconsegueix gràcies a sofisticades campanyes de propaganda que giren al voltant d'enganyos i mentides que compten, com poques vegades s'ha vist en la història, amb el suport i la plena complicitat dels mitjans hegemònics.

A la recerca de generar impactes cada cop més efectius en l'opinió pública, els sectors concentrats de l'economia, i els seus correlats en l'àmbit polític, tiren de noves estratègies de tècniques de mercat i d'anàlisi de big data que transposen a l'àmbit de la comunicació política; i amb això busquen obtenir resultats ràpids.

Res de nou es diu en observar que assistim a moments en què la ciutadania és molt permeable als discursos i missatges que consumeix dels grans mitjans, i gravita al pols que imposen les tecnologies de la comunicació, sobretot les xarxes socials.

L'assimilació en la societat d'allò que circula en els mitjans com a mirall de la realitat quotidiana en els últims anys ha suposat que es puguin operar frauds informatius (fake news), que circulen fins a fer-se virals i són moneda corrent en els nostres països. I aquestes fake news, motoritzades per exèrcits de trolls, generen una realitat marginal que neix d'allò fals i de l'opinió, el comentari i el consum. El suport

de la propaganda política oficialista sol pivotar en torn del perillós terreny de la post-veritat, un eufemisme per a dir que una mentida és una veritat.

Del que s'ha dit fins aquí deriven diverses conseqüències nefastes que dividirem en dos amplis aspectes. Per una banda, la proliferació de missatges efectius (i efectistes), de contingut simple i pobre, i una marcada apel·lació a allò emocional; i per l'altra, es cau en el menyspreu dels grans temes dels quals la política s'ocupa (o s'hauria d'ocupar).

En definitiva, el poble perd en la mesura que es deteriora la Política, que és l'única via d'acció amb possibilitats de canviar la realitat. La nova (però, paradoxalment, vella coneguda) dreta neoliberal s'ha especialitzat en generar discursos que, encara que buits, funcionen bé en termes d'eficàcia electoral.

Si bé no s'intenten passar per alt les responsabilitats ni els errors propis dels últims governs populars, tot allò esmentat fins aquí fou determinant en els ascensos al poder d'aquests sectors liberals-conservadors per la via electoral a l'Argentina, l'Equador i el Perú. I també va acompanyar colps institucionals, com en el Brasil.

A la llum del que s'observa els últims anys, i que ratifica allò que molts predeien, de tots aquests processos llatinoamericans actuals resulten democràcies que solen denominar-se de "baixa intensitat". En aquestes realitats, els dirigents socials i polítics que s'oposen als atropellaments dels governs que proposen pèrdues de drets, concentració de la riquesa en poques mans i un constant empobriment

Mauricio Macri i Donald Trump.

de la majoria dels ciutadans, són perseguits, estigmatitzats, reprimits i fins i tot empresonats.

Així, en el nostre país, l'Argentina, el president de la Nació, Mauricio Macri, basa la seva campanya electoral actual, de cara a les eleccions d'agost (primàries) i octubre, en accions d'estigmatització i escarni envers els principals dirigents sindicals, amb els mitjans de premsa hegemònics com a principal eina al servei de la seva demonització.

Mitjans, programes de televisió, ràdios, llocs web i periodistes reben enormes pautes publicitàries i pagaments, per a encarnar en les figures de l'oposició les causes de tots els problemes econòmics del país; a les quals cobreixen, a més, de sospites de corrupció que busquen propiciar el repudi social cap a tots els dirigents que defensen els drets de la ciutadania, de la classe treballadora, de la gent desposseïda. Llavors, exèrcits de trolls pagats amb fons públic escamparan la pesta a les xarxes socials.

A l'Argentina, com ja va ocórrer al Brasil, tota la virulència d'aquesta maquinària està posada al servei de la destrucció dels sindicats, i de generar en l'opinió pública les condicions que permetin a l'oficialisme polític aprovar en el Congrés de la Nació lleis que permetin la flexibilització laboral i la pèrdua de drets dels treballadors.

El poder judicial opera amb una lògica similar. Judges addictes al poder econòmic persegueixen els

dirigents sindicals i els obren processos judicials que alimenten aquests mitjans de comunicació al servei de la dreta.

En resum, avui a Llatinoamèrica vivim democràcies enrarides en què es persegueix els líders populars i sindicals amb un ampli suport judicial i mediàtic. Hi ha presos polítics, un fet inadmissible amb un govern democràtic. Hi ha violència i repressió il·legal per part de les forces de seguretat, cosa que en retrotrau a les èpoques més fosques de governs dictatorials.

Sobre aquest últim punt, en el nostre país, fa dos anys que lamentem la desaparició i posterior mort de Santiago Maldonado a mans de la gendarmeria en episodis confusos; després una brutal repressió als pobles originaris que reclamen pels seus drets. Al poc temps, la de Rafael Nahuel.

Hem patit també l'afebliment de les institucions de l'Estat sota la formalitat d'una suposada reorganització ministerial del Poder Executiu, i la conversió d'àrees vitals per a una nació: els Ministeris de Treball, de Salut i de Ciència i Tecnologia van ser degradats al rang de secretaries, en una clara mostra de les prioritats polítiques i socials del Govern de Macri.

En l'àmbit universitari, del que formem part, des de l'accés de l'Alianza Cambiemos al poder fa quasi quatre anys, hem perdut drets laborals i el poder adquisitiu dels salaris dels docents de les Universitats Públiques ha retrocedit un 15%.

També plantegen contínuament la reducció de drets, amb un apunt especial contra el règim de jubilacions. Cal tenir en compte aquí que els docents universitaris durant el Govern de Cristina Kirchner vam assolir l'accés a un règim de jubilació especial, gràcies al qual la nostra jubilació s'ajusta amb el sou del docent actiu al 82% mòbil.

Aquella conquesta és per al Govern de torn una prebenda injusta i no un dret que s'esdevé de la lluita dels treballadors docents universitaris per unes millors condicions de vida.

A la vegada, les Universitats Públiques han vist reduir-se el seu pressupost de manera alarmant en aquests últims anys, amb una reducció notable de la seva participació percentual en el Producte Brut Intern Nacional. Una retallada encara major va patir l'àrea de Ciència i Tecnologia, després de ser degradada, com s'ha esmentat, al rang de Secretaria d'Estat.

Un fet que no es pot passar per alt és que les accions de menyspreu i desprestigi cap a l'Educació Pública en general, i cap a la Universitat en particular, foren expressades tant pel president Mauricio Macri com per la governadora de Buenos Aires, María Eugenia Vidal. El primer, durant el seu discurs en un acte oficial, va expressar que alguns joves tenen la desgràcia de "caure" en l'educació pública. Després, Vidal sostingué, també en un acte oficial, que els pobres no arriben a la Universitat, i criticà d'aquesta manera les universitats del contorn urbà de Buenos Aires, que es van construir durant les passades gestions de Néstor i Cristina Kirchner amb l'objectiu d'apropar l'educació superior als sectors populars.

Els atacs a la Universitat Pública gratuïta i amb un ingrés lliure són moneda comú en els poderosos mitjans de comunicació.

Una altra dada que il·lustra el menyspreu cap a l'educació pública de l'actual Govern és que, per primer cop en la història del nostre país, el President i la majoria dels ministres s'han format en col·legis i universitats privades. No cal aclarir que no es pretén aquí atacar l'educació privada, sinó remarcar una dada que pot configurar d'alguna manera l'origen del desconeixement, la manca d'empatia i respecte envers l'educació pública argentina, en especial la universitària, que compta entre les seves institucions entre les més destacades de tots els rànquings mundials.

L'eco d'aquestes declaracions comptà també amb els motors dels grans mitjans hegemònics, els operadors de torn i els exèrcits de trolls a sou del Govern.

Però fou llavors quan la resistència sindical va poder frenar l'atropellament. I és important il·luminar el gran exercici de militància i unitat de totes les treballadores i treballadors docents universitaris que, organitzats, van portar a terme per a aconseguir-ho.

Si el Govern no ha avançat més en aquest procés de destrucció del sistema d'educació universitari i de pèrdua de drets dels treballadors docents, fou per la forta resistència duta endavant durant tots aquests anys pel gran esforç dels més de 150.000 docents de totes les universitats públiques del nostre país, organitzats en els 38 sindicats de base de la Federació de Docents de les Universitats (FEDUN).

Des que el macrisme va accedir al Govern Nacional, el 2015, s'han produït nombroses marxades i vagues nacionals convocades per la FEDUN, i s'han superat fins i tot les massives mobilitzacions de la dècada dels 90.

El punt de major convocatòria i visibilitat de les reivindicacions arribaria l'any 2018. La conflictivitat anava en augment a causa de la dilació en la negociació salarial, que es va estendre més de cinc mesos, en moments en què la inflació superava el 35%. Mentrestant, el Govern Nacional ofería un magre increment del 15%, que condemnava els docents amb més d'un 20% anual de pèrdua en el poder adquisitiu dels seus salaris.

En aquest context, i convocada per la FEDUN, té lloc la major mobilització de la història de les Universitats Públiques argentines. Més de 300.000 universitaris, sota una pluja torrencial, ens mobilitzem cap a la Plaza de Mayo i aconseguim trencar el sostre salarial que el Govern pretenia imposar.

Per això, en aquests moments en que la tendència neoliberal pretén operar una descol·lectivització dels reclams socials, una despol·lització en el conjunt de la ciutadania i en especial dels sectors populars, amb les estratègies exposades a l'inici d'aquestes línies, el nostre desafiament tornar a ser assolir la unió, l'organització i la resistència contra aquest model. I en aquest camí els universitaris tenim un important rol a complir.

En moments en què els mitjans hegemònics menteixen sense cap rubor sobre el que passa al nostre país i en el món, tenim l'obligació de construir des de l'educació i les universitats públiques una narració pròpia de les classes populars. Des d'allí sorgiran les forces que aconseguixin frenar l'avançada de les dretes neoliberals i restitueixin al poble, mitjançant la justícia social, el que és del poble: l'educació, la salut, el treball i la garantia de poder assolir, dia rere dia, una millor qualitat de vida.

---

³⁸Daniel Ricci és secretari general de FEDUN, Federació de Docents de les Universitats, Argentina. President de FESIDUAS, Federació Sindical de Docents Universitaris d'Amèrica del Sud